

Svensk författningssamling nr 25 1874

Kungl. Maj:ts nådiga Byggnadsstadga
för rikets städer
Given Stockholms Slott den 8 maj 1874

Vid avskriften av denna stadga har bara medtagits det som har koppling till brandskydd. Den samtidigt utgivna brandstadgan är avskriven i sin helhet.

Vi Oscar, med Guds Nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes konung, göre veterligt;

Hos oss har Rikets Ständer i underdånighet anhållit, att allmänna bestämmelser måtte utfärdas angående bebyggandet av städer, köpingar samt sådana platser på landet, där, det till följd av järnvägsanläggningar, grannskapet till andra större kommunikationsleder eller av andra orsaker, städer eller köpingar synes kunna uppstå; varvid Rikets Ständer anfört, att, ehuru behovet för de flesta städer redan framkallat särskilda byggnadsordningar, många av dessa dock torde vara föråldrade, då väckelse till deras förändrande saknats och då åsikterna om det förmånligaste, hälsosammaste och tryggaste byggnadsätt för städer ej mera voro detsamma som fördom; att, fastän olikhet i läge, i näringsfång och i tillgång på byggnadsämnen medförde för en plats behov av vissa föreskrifter, som ej voro nödvändiga eller lämplig för en annan, dock funnes vissa gemensamma regler, som gällde för alla redan anlagda städer och köpingar ävensom vid anläggning av nya; samt en byggnadsordning, innehållande dylika allmänna och över allt tillämpliga bestämmelser i avseende på byggnadsätt och tomtreglering, varigenom prydighet, renlighet, luftväxling och säkerhet kunde vinnas, otvivelaktigt skulle i flera avseenden verka välgörande.

Sedan av Oss utsedda kommitterade samtidigt inkommit med förslag till allmänna grunder för städernas byggnadsordningar, samt såväl Vårt Överintendentsämbete som Överståthållarämbetet och samtliga Våra Befallningshavande i länen ävensom Magistraterna i rikets städer och Styrelsen för städernas allmänna brandstodsbolag häröver avgivit underdåniga utlåtanden; få, - och efter det frågan erhållit ytterligare utredning, särskilt med hänsyn till bestämmande av de myndigheter, som borde hava befattning med vården om städernas byggnadsväsen, och vidden av dessa myndigheters befogenhet, samt jämväl städernas allmänna brandstodsbolag hos Oss gjort anhållan om utfärdande av allmän författning i ämnet, med erinran om vikten av en allmän reglering av rikets städer och därmed jämförliga platser, som av sådan genom lagstiftningen meddelade bestämmelser, varigenom faran för större ödeläggelser genom eldsolyckor å dessa ställen kunde så vitt möjligt vore förekommas, - hava Vi funnit gott att, med förklarade, att såväl Nådiga Cirkulärbrevet den 1 oktober 1828 och andra av Oss utfärdade föreskrifter i ämnet, som och de uti särskilda av Oss eller Våra Befallningshavande fastställda byggnadsordningar, reglementen eller andra påbud intagna stadganden, som emot denna Vår författning strida, skola från och med den 1 januari 1875 upphöra att vara gällande, härmed i nåder stadga som följer;

Kap 1 **Om Byggnadsordningar och Byggnadsnämnder**

§ 1

Städernas planläggning och bebyggande skola ske enligt denna Byggnadsstadga och städernas i överensstämmelse härmed upprättade **Byggnadsordningar**.

§ 2

1 För varje stad skall finnas byggnadsordning, innehållande de föreskrifter, som utöver denna stadgas bestämmelser anses erforderliga för ordnande av stadens byggnadsväsen.

2–4

§ 3

1 Närmaste inseendet över stads bebyggande utövas även för detta ändamål tillsatt **Byggnadsnämnd**

2 – 8.....

§ 6

1 Byggnadsnämnden övervakar efterlevnaden av denna stadga och stadens byggnadsordning, samt upptager och avgör alla de ärenden, som enligt dem skola bedömas och ej på grund av föreskrift i denna stadga eller allmän författning tillhöra annan myndighets prövning

2 Särskilt bör nämnden ägna synnerlig uppmärksamhet däråt;

att i avseende å stadsplanen vidtages alla de förbättringar, som kunna åstadkommas, och att vad som därutinnan varder bestämt noga efterleves;

att tomtregleringarna bliva ändamålsenligt verkställda, och att byggnadstomterna därvid erhålla tillräckligt ytinnehåll;

att vid tomternas bebyggande rymliga och sunda gårdsplaner bildas; samt

att i byggnadsordningen införas sådana bestämmelser, som i dessa och andra avseenden kunna leda till stadens ändamålsenliga bebyggande

Kap 2 **Om stadsplaner**

§ 9

1 För varje stad skall finnas en plan för stadens ordnande och bebyggande. Denna plan skall omfatta såväl byggnadskvarter, som gator, torg och andra allmänna platser.

§ 12

1 Stadsplan bör få uppgöras, att han på en gång motsvarar rörelsens behov av utrymme och bekvämlighet, sundhetens fordran på ljus och frisk luft, önskligheten av största möjliga trygghet mot mera utbredda eldsolyckor, samt skönhets sinnets anspråk på fritt utrymme, omväxling och prydlighet. För sådant ändamål bör tillses bland annat:

att gatorna göras breda och läggas i lämpliga riktningar för rörelsen;

att torg, hamnplatser och andra ställen för större rörelse göras rymliga och erhålla bekväma lägen;

att breda esplanader, anordnande med planteringar i mitten och gator på sidorna, eller andra dylika anläggningar dragas genom staden, helst på flera ställen och i flera riktningar;

att även andra allmänna planteringar i staden, större och mindre, beredas så ymnigt som möjligt;

att å ena sidan byggnadskvarteren icke tilltogs för stora eller med för stort antal tomter, så att nödig luftväxling hindras eller dämpande av uppkommen eldsvåda försvåras; men å den andra de inom kvarteren befintliga byggnadstomterna göras så stora, att de lämna tillräckligt utrymme ej blott för byggnader utan och för fria och luftiga gårdsplaner;

att, där så lämplig finnes, trädgårdsplaner läggas längs genom byggnadskvarteren, så att tomternas till bebyggande avsedda delar komma att ligga på ömse sidor om dessa planer; samt **att**, där det finnes önskligt och lämpligt, planterade förgårdar längs gatorna läggas mellan dem och husraderna.

2 De här omförmälda trädgårdsplaner och förgårdar må icke under något villkor bebyggas eller begagnas för annat ändamål än trädgårdar eller andra prydliga planteringar; börande byggnadsnämnden hålla noga tillsyn härpå. Det åligger ägarna att alltid underhålla dem i snyggt och vårdat skick.

§ 13

1 I ny stad eller stadsdel må gata i allmänhet icke läggas till mindre bredd än sextio fot: dock må undantagsvis, där sådant av omständigheterna påkallas, gata av ringa längd läggas till bredd av minst fyrtio fot; skolandet, när sådan minskning av gatubreddens ifrågasättes, skälen därför vid underställningen uppgivas.

2 De till esplanad hörande gator må läggas till fyrtio fots bredd; och i allmänhet må gata, som är bestämd att hava byggnader allenast på en sida och på den andra helt och hållet begränsas av park, torg eller annan allmän plats, kunna, där icke rörelsens behov eller andra omständigheter föranleda större gatubredd, läggas till så ringa bredd som fyrtio fot; detsamma gäller om gata, vilken på ena eller båda sidorna begränsas av förgårdar till den bredd, att avståndet mellan husraderna blir minst sextio fot.

§ 14

1 Med ny stad eller stadsdel förstås enligt denna stadga ej blott stad eller stadsdel, som skall av nyo anläggas, utan och i nedannämnda fall redan befintlig stad eller stadsdel eller planlagt stadsområde, nämligen:

dels stad eller stadsdel, som helt eller hållet eller till större delen avbrinner,

§ 15

Städerna böra hava sig angeläget att jämväl sådana delar därav, vilka redan äro så bebyggda, att de icke kunna inbegripas under vad som avses i nästföregående §, erhålla en förbättrad reglering, vare sig till omedelbart utförande eller till verkställighet efter hand i den mån nybyggnader komma i fråga eller eljest tillfälle yppas. Härvid må jämkningar äga rum uti de angående stadsplans beskaffenhet för ny stad eller stadsdel meddelade bestämmelser, så att förbättringar i stadsplanen ej må göras omöjliga därför, att nämnda bestämmelser icke kunna helt och hållet iakttagas; dock må ny gata eller gatudel i intet fall läggas till mindre bredd än fyrtio fot.

Kap 3 Om städernas bebyggande

§ 23

1 I ny stad eller stadsdel skall av byggnadstomt, därest den ej helt och hållet upptages av en enda byggnad och gårdsrum således icke kommer ifråga, till gårdsplan användes minst hälften så stor yta, som den byggnaderna upptaga. Gårdsrummet må icke innehålla mindre yta än två tusen kvadratfot. Huvuddelen av gårdsrummet må ej hava mindre bredd än fyrtio fot, och annan del därav, såsom smyg eller dyligt, icke mindre bredd än femton fot. I överensstämmelse härmed skall byggnad mot grannens tomt, vilken ej uppföres i tomtlinjen, indragas minst 15 fot därifrån.

§ 28

1 Boningshus må ej byggas med flera än fem våningar, bottenvåningen däruti inräknad. Finnes boningsrum eller rum med eldstad å vinden, räknas denna såsom en våning.

2 I ny stad eller stadsdel må byggnad ej uppföras till större höjd än bredden av den gata, vid vilken bygganden lägges, ökad med fem fot. Hus, som byggas i hörnet av en bredare och en smalare gata, må vid den senare icke på längre sträckning än sextio fot uppföras till den bredare gatan betingade höjden. Byggnad inne å tomt må ej uppföras till större höjd än bredden av det till byggnaden hörande gårdsrum, ökad med fem fot.

3 För äldre stadsdelar skola föreskrifter i byggnadsordningarna meddelas angående de i mom. 2 omnämnda ämnen, därvid föreskrifterna böra, så långt omständigheterna medgiva, ställas i enlighet med vad som är stadgat för ny stad eller stadsdel.

§ 30

Byggnad må utvändigt ej strykas med oblandad vit färg, utan bör färgen lämpas så, att han icke blir för ögonen menlig eller besvärlig.

§ 33

Kyrkor, skolhus, rådstugor, sjukhus, teatrar, byggnader, som innehålla offentliga musik- eller danslokaler, fabriks- och andra byggnader, avsedda till samlingsrum för större antal människor, skola hava utgångar ävensom trappor och förstugor, där sådana förekomma, till antal och vidd lämpade efter den mängd personer, som på stället rymmas; och skola alla dörrarna vara så inrättade, att de öppnas utåt.

§ 34

Byggnad av sten eller därmed jämförligt brandfritt ämne må uppföras invid gränsen till grannens tomt. Annan byggnad må icke, även om sådant eljest skulle vara tillåtet, uppföras närmare grannens tomt än femton fot, med mindre den förses med brandmur eller annat tillfredställande skyddsmedel mot eldfara, som i byggnadsordningen bestämmes. I byggnadsordningen må, för den händelse att på grannens tomt hus ej möter på mindre avstånd än femton fot, medgivas anstånd med brandmurs uppförande till dess grannen mot bygger, med villkor, att grund lägges till brandmuren och rum för dess uppförande lämnas.

§ 35

1 Byggnad får ej täckas med halm, torv, spån, bräder eller annat eldfångt ämne; utan skall till täckningen begagnas tegel, skiffer, plåtar eller annat ämne, som prövats i avseende på eldfara tryggande.

2 Skulle för någon stad synnerliga skäl förekomma att i något avseende mildra den i mom. 1 givna bestämmelse, må sådant kunna i byggnadsordningen ske; men stadgandet härom skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

§ 36

1 Skorstenar och eldstäder med därtill hörande rör och pipor skola på ändamålsenligt sätt skiljas från trävirke och annat i byggnaden ingående lätt antändbart material.

2 I övrigt skola i byggnadsordningarna intagas erforderliga bestämmelser om vad vid byggnaders uppförande och inredning skall iakttagas till undvikande av eldfara, därvid särskilda föreskrifter böra meddelas i avseende å eldfarliga inrättningar.

§ 38

1 Då nämnden prövar byggnadsfrågor bör tillses.....att eldfarligheten blir så ringa som möjligt.....

§ 40

Byggnadsnämnden skall med uppmärksamhet följa byggnadsarbetena och därvid tillse att varje byggnad får sitt läge å den därför bestämda plats, som att ritningar och meddelade föreskrifter jämväl i övrigt följas.

§ 43

Byggnadsnämndens tillstånd till byggnadsföretag erfordras icke för statens under Överintendentsämbetets vård ställda byggnader, ej heller för andra allmänna byggnader, vartill ritningar skola enligt gällande bestämmelser av Kungl Maj:t prövas, men anmälan om byggandsföretaget skall, innan arbetet börjar, göras hos nämnden, som har att i avseende å sådan byggnad tillse, att den får sitt läge å därför bestämd plats, samt iakttaga vad i §§ 39 och 41 är föreskrivet.

§ 50

Vad i denna stadga är föreskrivet om stad, gälla i tillämpliga delar även för köping; så och för hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning, då sådant av omständigheterna påkallas.....

Denna byggnadsstadga skall lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1875.

Det alle, som vederbör, have sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso have Vi detta med Egen hand underskrivet och med Vårt Kungl. sigill bekräftat låtit. Stockholms Slott den 8 Maj 1874

OSCAR.
(L. S.)

Axel Bergström